

Hội thảo quốc tế “Khoa cử Nho học Việt Nam (1075-1919) - 100 năm nhìn lại”

Ngày 15/8/2019, tại Hà Nội, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam chủ trì, Viện Harvard-Yenching (Đại học Harvard, Mỹ) đồng tài trợ, Viện Sử học và Viện Nghiên cứu Hán Nôm thuộc Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam phối hợp tổ chức Hội thảo quốc tế “Khoa cử Nho học Việt Nam (1075-1919) - 100 năm nhìn lại”. Hội thảo thu hút sự tham gia đông đảo của các nhà khoa học, các chuyên gia và các đại biểu trong và ngoài nước.

Hội thảo là diễn đàn khoa học đầu tiên khái quát lại toàn bộ chiều dài lịch sử của nền khoa cử Nho học Việt Nam. Với gần 60 tham luận, Hội thảo tập trung nêu bật các giá trị văn hóa và lịch sử của chế độ khoa cử Nho giáo Việt Nam, từ tiến trình phát triển của khoa cử Nho học, các giai đoạn mạnh nhia đến phát triển, đỉnh cao, thoái trào. Bên cạnh đó, các học giả cũng xem xét mối quan hệ và sự ảnh hưởng sâu rộng của khoa cử Nho học Việt Nam trong tương quan so sánh với khu vực Đông Á đồng văn cũng như giá trị và bài học kinh nghiệm của khoa cử Nho giáo Đông Á đối với nền giáo dục hiện đại ngày nay.

Ở Việt Nam tới thời Lý mới có khoa cử. Năm 1075, khoa thi Minh kinh bác học và Nho học tam trường đầu tiên diễn ra dưới thời Lý Nhân Tông. Nền giáo dục khoa cử gắn với Nho giáo tuy đã thể hiện được nhiều mặt mạnh nhưng cũng dần bộc lộ những mặt yếu. Đến năm 1919, kỳ thi Hội cuối cùng diễn ra ở Trung kỳ đặt dấu chấm hết cho khoa cử Nho học truyền thống. Với lịch sử 844 năm bắt rễ trong xã hội Việt Nam, khoa

cử Nho học đã được thay thế bằng một hệ thống giáo dục kiểu mới vào khoảng những thập niên đầu thế kỷ XX.

Ngoài 2 phiên khai mạc và bế mạc, Hội thảo được chia thành 3 tiểu ban với 14 tham luận của học giả nước ngoài, 41 tham luận của học giả Việt Nam.

- Tiểu ban 1 (gồm 17 tham luận) tập trung phân tích một số vấn đề về khoa cử Việt Nam như: vai trò của khuyến học làng xã trong nền giáo dục khoa cử Nho học ở Việt Nam; Nho giáo và khoa cử Nho học thời nhà Hồ, Giáo dục Nho học thời Lê sơ,... Đồng thời mở rộng so sánh với các nền khoa cử ở các quốc gia và vùng lãnh thổ khác như Trung Quốc, Nhật Bản, Đài Loan.

- Tiểu ban 2 (20 tham luận) đề cập đến: Vấn đề khoa cử ở Việt Nam dưới thời các Chúa Nguyễn và Nhà Nguyễn; Khoa cử Nho học Việt Nam nhìn từ thế kỷ XXI; Sự kết thúc của Nho học và khoa cử Việt Nam; Nguyên nhân bãi bỏ khoa cử và tác động đến giáo dục ở Đông Á - phương diện so sánh quốc tế,...

- Tiểu ban 3 (18 tham luận) bàn về lịch sử khoa cử Việt Nam thế kỷ XV - XVI, lịch sử khoa cử Việt Nam thế kỷ XVII-XX và vấn đề văn hóa khoa cử.

Tại Hội thảo, các tham luận, ý kiến của các đại biểu từ góc độ khoa cử, lịch sử, Hán Nôm, văn hóa đã đem lại nhiều đóng góp có giá trị, tích cực về các vấn đề giáo dục và thi cử từ truyền thống đến hiện đại trong khu vực Đông Á nói chung và ở Việt Nam nói riêng. 100 năm nhìn lại khoa cử Nho học Việt Nam, các nhà khoa học trong và ngoài nước đã đưa ra những chiều cạnh mới trong

nghiên cứu lịch sử một giai đoạn trí thức quan trọng vốn vẫn chưa được đánh giá đầy đủ. Mặc dù đã khép lại khoa cử truyền thống, thiết chế chính thức của nền giáo dục Nho học bị bãi bỏ nhưng ảnh hưởng của nền khoa cử truyền thống dường như vẫn gắn chặt vào mọi mặt đời sống xã hội của các nước Đông Á, trong đó có Việt Nam.

TA.

Hội thảo quốc tế: Hoạt động hợp tác nhằm thiết lập cơ sở thông tin khoa học giữa Nhật Bản và ba nước Đông Dương “Hướng tới việc chia sẻ nguồn lực thông tin nghiên cứu khu vực tại Đông Nam Á”

Trong hai ngày 17-18/9/2019, tại Hà Nội, Viện Thông tin Khoa học xã hội (thuộc Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam) đã phối hợp với Trung tâm Nghiên cứu Đông Nam Á (CSEAS, thuộc Đại học Kyoto, Nhật Bản) tổ chức Hội thảo quốc tế về *Hoạt động hợp tác nhằm thiết lập cơ sở thông tin khoa học giữa Nhật Bản và ba nước Đông Dương “Hướng tới việc chia sẻ nguồn lực thông tin nghiên cứu khu vực tại Đông Nam Á”*. Tham dự hội thảo có các nhà quản lý, các chuyên gia, cán bộ thư viện đến từ các tổ chức thông tin - thư viện lớn, cấp quốc gia, các thư viện của trường đại học, thư viện chuyên ngành của Nhật Bản, Lào, Campuchia và Việt Nam.

Hội thảo là hoạt động nằm trong khuôn khổ hợp tác giữa Viện Thông tin Khoa học xã hội và CSEAS, nhằm mục đích hiện thực hóa các lợi ích của việc chia sẻ thông tin; trao đổi thống nhất nghiệp vụ thư viện theo chuẩn quốc tế nhằm thiết lập cơ sở thông tin khoa học và cơ chế hợp tác, liên kết, chia sẻ thông tin khoa học giữa các tổ chức thông tin - thư viện; tạo điều kiện thúc đẩy hợp tác nghiên cứu quốc tế, phát hiện những vấn đề có giá trị và những vấn đề mới có ý nghĩa trong lĩnh vực khoa học xã hội.

Tại phiên khai mạc, các đại biểu đã trình bày các báo cáo và thảo luận về tiềm năng, cơ hội hợp tác, trao đổi và chia sẻ kinh nghiệm quản lý, kinh nghiệm tổ chức, xử lý nghiệp vụ thông tin - thư viện giữa các tổ chức thông tin - thư viện cấp quốc gia của Nhật Bản và ba nước Đông Dương.

Tại phiên chuyên đề “Hướng tới việc chia sẻ nguồn lực thông tin nghiên cứu khu vực tại Đông Nam Á”, các đại biểu tập trung thảo luận các vấn đề đặt ra khi hiện thực hóa hoạt động hợp tác, liên kết, chia sẻ nguồn thông tin khoa học, trước hết là nguồn tài liệu xuất bản định kỳ ở Đông Nam Á trong bối cảnh cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 như: lộ trình, cơ chế hợp tác, vấn đề bản quyền, xây dựng hạ tầng kỹ thuật, hệ thống tra cứu, khai thác dữ liệu, v.v...

Trong phiên trao đổi kinh nghiệm và nghiệp vụ thư viện, các đại biểu đã thảo luận các vấn đề về: (i) Xây dựng cơ sở dữ liệu (CSDL) dùng chung theo mô hình hệ thống thư viện trung tâm - thư viện thành viên của Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; (ii) Khổ mẫu MARC21 cho dữ liệu thư mục; (iii) Kết nối CSDL dùng chung tại Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam và các ví dụ về việc xây dựng các kho tài liệu nội sinh; (iv) Giới thiệu về CSDL quy mô nhỏ cho các xuất bản phẩm đa ngôn ngữ: CSDL CSEAS cho các tạp chí xuất bản định kỳ được xuất bản ở Đông Nam Á; (v) Nguyên tắc bảo quản tài liệu và thực tiễn.

Hội thảo diễn ra thành công sau hai ngày làm việc, mở ra những triển vọng hợp tác giữa các tổ chức thông tin - thư viện của Nhật Bản, Việt Nam, Lào và Campuchia, tạo nền tảng hướng tới hoạt động hợp tác, liên kết, chia sẻ nguồn lực thông tin khoa học giữa các quốc gia Đông Nam Á trong tương lai.

NGUYỄN VĂN THỊNH